

Kakšna bo učiteljska pasivna rezistenca?

(Dalje.)

3. Naše bede je kriv tudi liberalizem.

Že na drugem mestu smo povedali, da se je postavila poroba klerikalizmu stranka, ki jo imenujemo liberalno. Katoliška cerkev sama je v bistvu glede posvetnih zadev naprednega duha, ker je osvobodila človeštvo suženjskih spon, razširila z vero omiko med raznimi narodi, podpirala in širila znanost in to dela še dandanes med raznimi omikanimi in neomikanimi narodi. Klerikalizem se bahato opira na to, čeprav deluje v popolno drugem zmislu: za nadvlado, čast, slavo in posvetno imetje. Oznanuje resnico pravega Boga, a njegov pravi bog je trebuh. Dela se pobožnega, svetega in nedolžnega, a njegova dejanja so polna pregreh, hinavstva, licemerstva, laži, obrekovanj; svojo službo opravlja, kakor trdi Tolstoj, kot navadni rokodelc iz kruhorstva brez pravega čuvstva do vzvišenega svojega poklica, zato pa zlorablja za dosego svojega namena nauke sv. cerkve, s čimer provzroča med narodom več zlega kot dobrega, ker se njegova dela prav nič ne ujemajo z njegovimi nauki. Ker je do skrajnosti trmoglav, nepopoljšljiv, predrzen, hudoben, prekanjen in zvijačen, je borba proti njemu silno težavna. Ker ne more nerazsodno ljudstvo na mah spoznati njegovih pravih namen in nakan, mu zaupa kot božjemu namestniku, misleč, da mu prav svetuje in ga vodi, a v resnici ima opraviti z volkovi v ovčjih oblačilih; njegova dejanja so enaka onim svetopisemskih pismarjev in farizejev, ki jih je Kristus imenoval pobeljene grobove.

Liberalno časopisje pobiha to gadjo zalego brez usmiljenja. Žal, da se pri tem bojevanju godi mnogokrat marsikaj, kar nam ne ugaja. Vemo prav dobro, da se ne sme v boju gledati na vsako malenkost. Vemo tudi, da ni časnikarska dolžnost lahko delo, a ravno bojevniku je treba največje previdnosti, prekanjenosti in globokega premisleka, ker se drugače dobri stvari več škoduje kakor koristi. Učiteljstvo stoji na načelu, da naj se stvarno pobija zloraba vere, a vera kot taka naj se spoštuje kot nekaj svetega in nedotakljivega. Naše ljudstvo je verno in Bogu vdano, to mu moramo pustiti. Učiteljstvo mora versko-nravno odgojevati mladino zaradi zakonitih določil, po svoji vesti in ljudski volji. Ni dobro, da se prevečkrat razpravlja o verskih dogmah. Hinavski klerikalizem pograbi vselej to kot lačen volk oglojano kost ter vpije: »Glejte, takšni so liberalci!« On ne vidi in tudi ne mara videti, da je sam tega kriv, ker s svojim ravnanjem bolj škoduje in bolj pohujšuje kakor očitno brezverstvo. — Učiteljstvo je po svoji moči podpiralo liberalno časopisje, ker se je to zavzemalo vedno za učiteljstvo in šolo. Toda narodna-napredna stranka bi lahko mnogo več storila za moderno šolstvo in učiteljstvo, kakor je storila — in o tem hočemo izpregovoriti nekaj več.

Približno kakih 18 let bo od tega, kar se je ustanovila ta stranka. Poprej je širil liberalno idejo edini »Slov. Narod«, pa tudi po ustanovitvi napredne stranke. Stranka pa obstoja le po imenu, o delovanju ne vemo skoraj prav nič. Le o času volitev vidimo na oglasih podpisanega predsednika, drugače pa ni o stranki ne duha ne sluha. Spi spanje pravičnega v sedanjem burnem času. Naredila bi mnogo koristnega in dobrega za naš narod, ako bi bila delavna. Dela je povsod dosti, ali delavcev — voditeljev ni nikjer. Zlasti učiteljstvo,

ki je vneto za narodno delo, pogreša voditeljev in navodil, ker je osamljeno, zapuščeno in tudi največkrat z namenom prezrto. Po pravici se dela norca klerikalizem iz narodne-napredne stranke, a niti to je ne prebudi iz spanja. Na deželi vidimo nad 70 podružnic sv. Cirila in Metoda spati kakor spi napredna stranka. Klerikalci se ne zmenijo za to društvo, ker jim je šolstvo deveta briga; učiteljstvo se tudi za to ne zmeni, ker imajo pri vodstvu klerikalci v rokah vso oblast, čeprav ne žrtvujejo skoraj nič. Kakor se godi tukaj, tako je na vsej črti. Na šolskem, socialnem, gospodarskem in političnem polju je premnogo dela, delavcev bi bilo dovolj — le voditeljev ni nikjer.

Vkljub tej zaspanosti ima po zaslugi naprednega časopisja in učiteljstva stranka nekaj mandatov pri deželni in državni upravi. Ti so pokazali večkrat dobro voljo za učiteljstvo in šolo, obljubili so večkrat in marsikaj, a storili niso ničesar. Tudi tukaj je tista brezbriznost kakor v stranki sploh. Obljubiti in storiti sta dve reči. Lahko je obljubiti, a težko je obljubljenega izpolniti. Kdor je pa vaje živeti brezbrizno, ne bo obljubljenega nikdar izpolnil — in to vidimo tudi pri narodno-naprednih poslancih. Učiteljstvo je stavilo nanje zaradi obljub, premnogo upanja, a vselej je bilo varano. Tudi od teh smo slišali tekom let premnogo grenkih: Šolstvo pije kri nešega naroda, pa kaj bo še, sedaj je naše šolstvo komaj v povojih? Res je, da je financer bolje plačan kot naš učitelj, ali financer ima težjo službo, zvezano z večjimi straški kot učitelj. Huj, to je res liberalno! Da bo videlo učiteljstvo, kakšne prijatelje imamo med liberalci, navesti hočemo izmed nešteti dogodkov samo dva. Neki učitelj prosi za razpisano službo. V gali-uniformi se poda na pot pritiskanja kljuk. Neka jako vplivna liberalna oseba reče: »Kako je to, da želite dobiti to službo zaradi odgoje svojih otrok, ali bi ne bilo bolje, da bi jih dali učiti kakega rokodelstva? Zaradi otrok nimamo nobenega postavnega določila, da bi se takšnim dajala najboljša učiteljska mesta.« Kljukar: »Jaz ne poznam tudi nobenega postavnega določila, da bi morali biti moji otroci vsi ravno črevljariji, krojači in šivilje. Klanjam se!« Službe ni dobil, dobil je pa debelo zamero, da je zaman prosil še drugekrat. Drugi naleti pri liberalnem članu deželnega šolskega sveta na nesrečen dan: »Iz srca rad bi vam pomagal, ako bi le mogel. Vendar od mene ni vse odvisno. Kar je najhujše, je pa to, da se jih za eno službo pride priporočat kar po deset. Človek postane zaradi tega kar nervozen. Prepričan sem, da je vsak zelo potreben, ker pa ne morem vsem ustreči, ne grem niti k seji!« — To je prav odkritosrčno in liberalno! Kjukarji, ostanite doma za pečjo, da ne pride kdo zaradi vaših otrok v zadrego.

Ne čudimo se, da trdi premnogo učiteljev s prepričanjem, da so liberalci učiteljstvu ravno tako nasprotni kakor klerikalci. Da je to istina, nam dokaže zadnje deželnozborsko zasedanje. Ko je pred dvema letoma izrekel dr. Šusteršič, da rajši razbije deželni zbor, kakor bi pustil učiteljem popovišati plače s povišanjem deželnih doklad, je nastala dolga časnikarska polemika med Šukljjetom in lani umrlim deželnim uradnikom pri finančni upravi, kako bi se povišale učiteljem plače brez deželnih naklad. Uradnik je natančno navedel vse vire dohodkov za učiteljstvo. Ko je on umrl, so izmrli z njim tudi vsi viri. Liberalna stranka se ni brigala zaradi obstrukcij za te vire več, obljubila je veliko, za vire dohodkov ji pa ni bilo mar. Ker ni bilo za pokritje nič pripravljenega, so imeli klerikalci prav lahko delo, da so zavrnili reguliranje učiteljskih plač, liberalci so pa s tem pokazali

svojo nesposobnost, brezbriznost in upravičili nezaupanje učiteljstva. S tem smo dokazali z golimi dejstvi, da so naše bede krivi tudi liberalci, ki se brigajo za nas tako malo kakor klerikalci. (Dalje.)

Pisarna

za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer.

XXXI.

Vprašanje: Vložila sem dne 8. novembra 1905 na podlagi svojega izpovednega učne usposobljenosti z dne 9. novembra 1895*) po službenem potu pri c. kr. štajerskem deželnem šolskem svetu prošnjo za prestop v II. plačilni red, katerega zagotavlja § 11. deželnega zakona z dne 19. septembra 1899 brezpogojno vsaki učni osebi s prvim dnevom naslednjega meseca, ako ima 10 let, odkar je prosilec prebil izpit učne usposobljenosti, nepretrganò službovanje in ugodne uspehe v šolskem delovanju.

Toda c. kr. deželni šolski svet mi je prošnjo za prestop v II. plačilni red odbil (glej prilogo A) z razlogom, da sem bila leta 1899. suspendirana od službe in dohodkov, ki so bili pa le za 20 odstot. reducirani, od 1. junija do 1. oktobra taistega leta.

Ker mi je c. kr. deželni šolski svet z odlokom z dne 19. maja 1904, št. 5308, priznal prvo starostno doklado, ne da bi bil upošteval moje suspendiranje, se mi zdi ta sedajšnja zavrnitev moje prošnje krivična. Zato bi v dosego svojega namena storila nadaljne korake.

Prosim tedaj:

Slavno uredništvo našega cenjenega lista naj blagovoli pregledati vso stvar ter mi naznaniti, kaj mi treba storiti.

Ako se Vam zdi, da bi imel rekurz do c. k. ministrstva ugoden uspeh, prosim, da mi napišite prošnjo, in sicer v nemškem jeziku. Za Vaš trud prilagam 1 K v markah.

Veselilo bi me, ako bi to moje zadevo objavili v svojem cenjenem listu. Znabiti bi kaj koristilo napredku našega stanu.

Matilda.

Odgovor. Preden Vam moremo svetovati, ali bi vložili pritožbo na učno ministrstvo ali ne, moramo Vas sledeče vprašati: 1. Zakaj ste bili od 1. junija do 1. oktobra 1899 od službe suspendovani? 2. Kakšen odlok ste dobili, ko so Vam zopet službo dali? 3. Za tisto dobo ste bili za 20 odstot. svoje plače prikrajšani. Ali se Vam je to zopet povrnilo? Ker se je Vam kvinkvenija dovolila tudi za tisto pretrgano dobo, namreč za celih pet let, menda od 1. maja 1898 do 1. maja 1903. (ako ste bili že pred 1. maja 1898 definitivni), je ta okolščina za Vas jako ugodna in dokaz, da niste bili zaradi kakega nezakonitega dejanja za tisto dobo suspendovani. Zato utegne Vaša pritožba imeti uspeh. Rekurza sestavljati pa nimamo časa; v nemškem jeziku ga pa celo nečemo sestavljati. Tudi ni potrebno, da bi mi koncept za Vas delali, ker ste sami dovolj inteligentni. Spišite ga le v slovenskem jeziku. Zaraditega ne bodo Vaše pritožbe odklonili. V naučnem ministrstvu so tudi uradniki slovenske narodnosti, ki znajo dobro naš jezik. Pa četudi dobi nemški uradnik Vašo pritožbo v rešitev, bodo skrbeli zopet drugi uradniki, da jo bo razumel. Poslane priloge Vam vračam po pošti. Za poštnino ste poslali 60 h preveč; porabili jih bomo pa za odgovore drugim dopisnikom, ki nam ne pošljejo nobene znamke.

Dohtar Blažič.

*) Kdaj ste bili za stalno nastavljeni?

Uredn.

Iz slovanskih pedagoških časnikov.

Priobčuje — o —.

III.

Bodimo silni in samozavestni!

(Po »Poslu z Budče«.)

Norega človeka oznanjuje Nietzsche, trdega napram svojim bližnjim, trdega napram lastnemu bistvu, človeka, ki ne išče več nego življenje, človeka, ki najde v življenju harmonijo svojih misli in svojega čustva, človeka, ki je našel samega sebe v močni volji in ve, da ne more umreti s pepelom svojega telesa.

Živeti pomeni umeti se veseliti, biti srečen kakor cvet, razcvetel v vlagi dežja in v toploti solnca, kakor mir teme, v katerem so združene vse vriskajoče barve življenja.

Mi ne umemo se veseliti svojega življenja.

Naši dogmatiki so znali poteptati vsako popje, ki je prerokovalo zarjo in vonj življenja; grozili so z bodočnostjo, ko se bo strogo sodila vsaka prežita radost življenja in kjer bo vse pohvaljeno, kar smo si odrekli v življenju.

Srečno torej pokolenje slabih, poniževanih in glupih ali pokolenje več zahtevajočih.

Nesrečno pokolenje silne volje!

Vsa sreča, da moderni pedagog neče tega verovati, ne sme tega verovati!

Življenje ni izkušnja, marveč popolnost onega razvoja, čigar je zmožen ljudski stvor.

S pravico do življenja se rodi vsako bitje, življenje je njega prirojeno pravo. To ne pomeni samo, da ga mati ne sme zavreči, oče zadaviti in vojak prebosti, ampak to pomeni, da bi smel prestopiti prag vseh vrat, ki drže k sreči, ko bi znal razpolagati z jako voljo in ko bi mu slabiči ne bili na potu.

Pojmimo nalogo, da leži v vzgoji volje ves čar, ki ima pretvoriti svet in dati svetu novega človeka.

Toda nočemo Nietzschejevega nadčloveka, ki zaničuje množico in hoče stopati sam, hočemo samo njegovo veselje, njegovo srečo v življenju in jo dati vsem, vzgojiti novo pokolenje, pokolenje ki se zna smejati in ki zna hoteti.

Nočemo superiornih in inferiornih ljudi — je klical zamorec Candas na shodu svobodne misli, zato vpijemo po individualni in socialni vzgoji ljudstva.

To je priprava za pot novega naziranja.

Minister Gautsch je govoril o brutalnosti števil.

Hotel je reči, da mu bolj inponuje malo inteligentnih ljudi (imel je v mislih samo Nemce), nego mase ljudstva drugega in tretjega reda.

Brutalnost po avstrijskem mnenju obstoja torej v tem, da živi veliko število trpečih poleg majhnega števila srečnih.

Ali ne tiči brutalnost ravno v tem manjhnem številu?

Izenačiti ta števila — to bodi naloga razsvetljene bodočnosti.

Naša vzgoja je izkazala že mnogo pokolenj, treba je misliti na novo vzgojo.

Treba je misliti na vzgojo volje, sile, ponosa in samozavesti!

Treba je misliti na vzgojo, ki zagotavlja srečo nam vsem!

Doslej je vihtel žezlo v vzgoji razum; sedaj se mora polastiti žezla volja. Ona je predmet nove vzgoje.